

Socialdepartementet
103 33
Stockholm

Datum
2021-02-01

Er beteckning
S2020/09429

LO-TCO Rättsskydd AB:s yttrande över Promemoria – Vissa undantag från bestämmelsen om karensavdrag, S2020/09429

LO-TCO Rättsskydd har beretts tillfälle att yttra sig över ovan angiven promemoria avseende vissa undantag från bestämmelserna om karensavdrag. LO-TCO Rättsskydd inkommer med följande yttrande.

Sammanfattningsvis anser LO-TCO Rättsskydd att den föreslagna regleringen bör förtydligas gällande vilka yrkesgrupper som ska omfattas av regleringen, alternativt utsträckas till att gälla samtliga försäkringstagare.

Denna uppfattning bygger på följande skäl.

Rent allmänt kan inledas med att anmärka att karensavdragets roll som självrisk vid sjukskrivningar snarast är att se som överspelad. Detta framförallt mot bakgrund av att den ersättning som utgår vid sjukskrivning inte täcker annat än en del av den inkomstminskning som sjukfallet innebär, något som också beskrivs inledningsvis i promemorian.

Själva anledningen till att ett behov av reglering uppstått tycks också vara det allmänt förekommande problemet med sjuknärvaro, där karensavdraget har som effekt att det finns ekonomiska incitament för en arbetstagare att arbeta trots sjukdom. Detta framförallt vid mildare sjukdom som influensaliknande sjukdomar med mildare symtom. Naturligtvis är detta ett problem ur ett smittspridningsperspektiv rent allmänt och en tid märkt av pandemi gör behovet av en justering akut.

Med detta sagt välkomnas varje åtgärd som i viss mån innebär att steg tas mot att karensavdraget utarbetas ur regelverket gällande sjuklön.

Förslaget är dock otydligt i nuvarande skick ifråga om vilka yrkesgrupper som ska träffas av regleringen. Genom att hänvisa till ”särskilda skäl” som förutsättning för möjligheten



Postadress
Box 1155
111 81 Stockholm

Kontor
Olof Palmes gata 29
www.fackjuridik.com

Telefon
08-676 63 00
+46 8 676 63 00

Bankgiro
1733-1397 (klientmedel)
173-1470 (eget)

Plusgiro
13 26 20-6 (klientmedel)
44 00 80-0 (eget)

Telefax
08-21 07 67
+46 8 21 07 67

Org.nr
556150-9257

LO-TCO RÄTTSSKYDD AB

BIC: TDEA3333
IBAN: KONTONR SE790500099603404400800

att sluta kollektivavtal i frågan öppnas det upp en möjlighet för enskilda att tvista om det funnits utrymme att rent faktiskt avtala om undantag från karensavdrag eller inte. Det slutna avtalet kan med andra ord i efterhand konstateras ha slutits i strid med gällande lag. Den bakomliggande motiveringen till förslaget uppehåller sig också på ett relativt vagt vis vid vilka yrkesgrupper som kan tänkas komma ifråga, något som ytterligare försvårar möjligheterna att på förhand säkert kunna identifiera för vilka grupper av arbetstagare undantaget kan komma ifråga.

Detta får som konsekvens att det kommer att finnas ett betydande inslag av osäkerhet där det för flera arbetstagare och arbetsgivare kommer att finnas en ovisshet om kollektivavtalet har slutits i enlighet med gällande rätt.

LO-TCO Rättsskydd anser vidare att promemorians analys avseende effekter är otillräcklig. Detta främst då effekten av förslaget, redan vid en översiktlig analys, är att kostnaden för reformen i stora delar kommer att hamna på arbetstagarkollektivet.

Lösningen med en möjlighet för parterna att avtala om ett tillfälligt slopat karensavdrag skjuter nämligen över ansvaret för denna typ av reglering på parterna. Det innebär med andra ord att ett slopat karensavdrag kommer att bli en bärare av ett ekonomiskt värde för arbetsgivaren, kring vilken det uppstår en förhandlingsfråga. Förhandlingsfrågan blir då också en bland flera andra mot vilken exempelvis ett löneutrymme ställs. Dessa konsekvenser av förskjutning av försäkringslösningar- och ersättningar från det statliga till det kollektivavtalade området finns väl beskrivna i exempelvis betänkandet SOU 2006:86 *Mera försäkring och mera arbete*.

Utöver att kostnaden på detta sätt läggs över på arbetstagersidan uppstår dessutom tveksamheter kring om ett relevant, och i enlighet med regleringens syfte, avstående av karensavdrag inom alla relevanta branscher rent faktiskt kommer att komma till stånd. Regleringen riskerar med andra ord att lämna fältet öppet för arbetsmarknadens parter att avstå från att tillfälligt avtala bort karensavdraget med anledning av en inte obetydlig risk för långsiktiga ekonomiska förluster för arbetstagarkollektivet.

De ekonomiska värden som kommer att finnas i undantag från karensavdrag kommer också att innebära svårigheter när det gäller att eventuellt återgå till en ordning där undantaget inte längre ska gälla.

LO-TCO Rättsskydd delar, slutligen, inte promemorians syn på att arbetsutbudet skulle påverkas vid en större krets av undantagna försäkrade. Detta mot bakgrund av att karensavdragets roll som självrisk torde vara begränsad med anledning av de generellt låga ersättningsnivåer som gäller vid sjukdom. Den nuvarande sjuklönenivå uppgår till 80 % av inkomsten under sjuklöneperioden (vilket också kan jämföras med ca 90 % vid det senaste införandet av karensdagen i anslutning till den ekonomiska 90-talskrisen) och den därefter ytterligare lägre nivån (97 % av 80 % av den sjukpenninggrundande inkomsten upp till 8 prisbasbelopp) av ersättning från Försäkringskassan (bortsett från eventuella tillkommande avtalsförsäkringar) är med andra ord tillräckliga ur ett självriskperspektiv.

Till detta kommer att det för arbetsutbudet finns ett antal andra verkande mekanismer som inverkar på sjukfall där det exempelvis finns tydliga ”grindvakter” på plats vid flera tillfällen i sjukfallet (jfr. bl.a. 2011:4 Sambandet mellan ersättning och arbetsutbud s. 69). En sådan är exempelvis arbetsgivarens möjlighet att begära läkarintyg från och med den första dagen av varje kommande sjukperiod.

Grindvaktsfunktionerna som redan är på plats i kombination med de sänkta inkomstnivåerna som sjuklönen innebär i sig en tillräcklig självrisk på ett sätt som motverkar ett lägre arbetsutbud.

Det kan avslutningsvis också påpekas att det enklaste sättet att frångå samtliga ovannämnda problemområden är att utvidga undantaget för karensavdrag till att gälla samtliga försäkrade.

Stockholm, dag som ovan

Mattias Landgren
Chefsjurist

Styrmir Olafsson
Förbundsjurist